

JERNEJ POPOTNIK:

Luka in zajci.

(Konec.)

III.

unaj je stal pred hišo majhen, lično izdelan lesen voziček, ki je bila vanj vprežena bela ovca. Luka je udobno sedel na mehki sedež. Medtem je skočil tudi dolgouhi rumenček sam na prednje leseno sedalo na vozičku, vzel v roke vajeti in počil z bičem.

Ovca je potegnila, kolesa so se zavrtela — in voziček je zdrdral naglo po široki svetli cesti. Rumeni kočijaž si je prižgal pipico, si jo vtaknil med zobe v gobček in pričel moško pušiti, pri čemer je dvigal ušesa kolikor mogoče pokonci. Luke pa se je polotila sladka lenoba. Zleknil se je na sedežu nazaj in mežikal z očmi. Hej, tako bi se Luka zmerom vozil! Ozrl se je zdaj pa zdaj na ovco spredaj in prav ugajal mu je tisti bleščeči komatek z žarkorumenimi okroglimi ploščami na njenem vratu. Tudi tek ovce, ki je tako ljubko drobila s svojimi tenkimi nožicami, mu je bil neizmerno všeč. Rumenček je sedel ponosno na kozlu, pihal dím iz pipice in pokal kar tako iz same dobre volje z bičem po zraku.

Dolina se je širila, vaške hiše so ostajale zadaj, zeleno drevje je begalo mimo — voziček je drdral dalje in dalje, ovca je urno máznila, dvigala vrat in strigla z ušesi. Skozi tresočo žametno svetlobo, s katero je bilo preplavljeno vse ozračje, so šumeč škropili zlati žarki na voziček, na cesto, na polje in na drevje. Vse okrog Luke je kipelo, valovalo in zvenelo. Čez visoko travo plavajoči srebrni valovi so se sukali v biserne zvitke, iz katerih so cvetli beli plameni, skozi vejevje drevja je prodiral rubinastordeč žar, žito na njivah pa se je upogibalo pod zelenkasto plastjo luči, ki se je zaporedoma utrinjala.

»Ali je dan ali mesečna noč ali pa oboje skupaj?« se je vprašal Luka, gledaje na nebo. Proti južni strani je bilo obzorje prepreženo z mavričnim sijem, proti severu pa je gorelo v sikajočih rdečih plamenih.

»Ali bdim ali sanjam?« se je vprašal vnovič Luka. »Ali sem v domači dolini ali pa sem zašel v Indijo Koromandijo?... Tam — tisto — to je Brekanov kozelc, in tam — tista gruča drevja — to je Senčarjev sadovnjak. Ne, ne sanjam!«

Ozrl se je za hip za sabo. Po cesti za njim, za vozičkom, se je vila tekoča procesija zajčkov — v zelenih hlačkah, na glavah rdeče čepice — na čelu te procesije pa je tekla šepaje starikava zajka s palico.

»Ju=ju=ju=huhu! Na zajčjo pojedino se peljemo!« je zaukal Luka, se naslonil zopet nazaj na sedežu ter si prekrižal roke na prsih.

Mavrični sij na nebu je hipoma ugasnil. Od obzorja do obzorja se je raztegnilo samo rdeče plamenasto morje. V rožnatem svitu, ki je zašumel od neba do zemlje, je zadrhtelo pred Luko polje; travniki so globoko zadihali, cvetovi rož so se odpirali, iz najlepših cvetnih čaš so se vili dišeči oblaki kadila kvišku proti nebu.

Iz daljave je zavzdihnilo kakor v sanjah; zleknjen širom podolja, je dremal tamkaj gozd in predel za poljem vijoličaste sence okrog po dobravah in obočjih holmov. Šele zdaj je Luka zapazil, da se na travnikih, po njivah in pod drevjem na vsaki strani ceste neprenehoma nekaj giblje. Odprl je na široko oči in videl, da so to zajci; gomazelo je v visoki travi — zajci so skakali izza razmaknjenih bilk in hiteli v smeri proti gozdu; žito se je brazdilo — izpod zlatega klasja so se plazili zajci in drveli proti gozdu; pod drevjem je huškalo — iz senc so se dvigali zajci in se podili proti orjaškemu deblom gozda.

Voziček je dospel do gozda, zavil pod veličastno streho zelenja in obstal.

»Na koncu, gospod baron Luka!«

Luka je stopil z vozička in potrepal potečo se ovco po vratu. Zajec kočijaž pa je trkal pepel iz pipice in vihal svoj okajeni smrček, iz katerega so se kadile poslednje vijuge dima. V tem trenutku je došla tudi že šepava zajka s svojo dolgo procesijo.

»Kar z mano! Gostje že čakajo!«

Razmaknilo se je prelestno zagrinjalo, in Luka je stal v ogromni dvorani, katere stene in visoki strop so bili spleteni iz svežega temnozelenega smrečja. Na klopeh ob dolgi, vzdolž po dvorani vijoči se mizi je mrgolelo praznično oblečenih zajcev in zajk; kar jih še ni prisedlo k mizi, so se izprehajali in gnetli križem dvorane. S stropa so viseli zibajoči se pisani papirnati lampijončki, napolnjeni s sijajno rdečo lučjo. Miza se je šibila pod najrazličnejšimi jedili, kolači, rozinovi, medenimi in orehovimi poticami, češpljevimi štruklji in vkuhanimi breskvami in jabolki; vmes so kipele, razpostavljene med sladkornimi tortami, visoke steklenice, napolnjene z medico, vinom in malinovcem; tu se je šopirila kopica okusnih mesenih klobas, tam je dišala v tanke kose narezana gnjat; rumenih, od maščobe svetečih se bobov si imel na izbiro in še čez; venci sladkih smokev so te vabili

od vseh strani, smeje so se ti ponujale povsod okrogle pomaranče. A še vedno so donašali dolgouhi strežniki z belimi predpasniki novih jedi na mizo.

Luka je stopal počasi preko dvorane. Povsod, kamorkoli je prišel, so se mu zajci spoštljivo umikali in mu delali prostor. Luki pa se je zdelo vse to popolnoma prirodno in prav nič se ni čudil; saj je bil vendar baron. Tja, kjer so se v šumu in gneči košatile mlade zajke s širokimi svetlimi slamniki na glavah, je nameril svoj korak. Pritajeno hihitanje se je razlegalo okrog njega. Na mehki blazinici napol sede, napol leže, za trakom na slamniku šop rdečih rož, okrog vratu lesketajočo se verižico, si je pahljala pegasta dolgouhka z majhno pahljačo svoj razgreti, od radosti žareči gobček; pred njo je stal in ji dvoril v črn frak oblečen zajec z belo ovratnico, zlat ščipalnik na smrčku, zamahovaje s srebrnookovano paličico okrog sebe.

V kotu, bolj na samem, je čepel star, čmeren zajec, ki je venomer kihal. Zdaj pa zdaj je posegel v majhen ovojek na stolčku kraj sebe, zajel rjavega praška in ga nesel zdaj k eni, potem pa še k drugi nosnici.

»Kaj počneš tu, čmerika?« ga je vprašal Luka.

»Njuham.«

»Njuhaš? Ali te še ni izpametovala starost? Rajši bi jedel potice, ko jih je toliko na mizi!«

»A jaz rajši njuham, kakor da bi jedel potice.«

»No, če je tako, potem pa njuhaj v božjem imenu, da se boš vsaj enkrat pošteno nanjuhall!«

In Luka je zapustil strastnega njuhalca, ki je v slovo kihnil za njim v hrbet s toliko močjo, da ga je zaneslo kakor od vetra gnano jadro v drugo smer dvorane.

Za mizo je postajalo živahnejše. Nekateri gostje so že trkali s tenkimi, visokimi čašami, drugi so se spravili nad potice, migaje naglo z nosnicami, in se zagrizli z gobčki v rumeno skorjo, tretji pa so srkali iz porcelanastih posod medico. Tudi šepava zajka je že sedela za mizo in objedala z visoke torte dolgolistne rože iz sladkorja. Nič manj sladkosnedni niso bili mladiči z rdečimi čepicami: vsakteri si je prisvojil en kolač in zasadil vanj ostre zobe. Nedaleč od njih se je utaboril rumeni kočijaž in si izbiral klobaso, nagibaje h gobčku poln kozarec vina.

Od nekod je vela skozi smrečje sveža sapa. Viseči lampijončki so zabingljali še bolj, rdeče luči so vzplamtevale, po zelenih stenah dvorane so se premikale dolge sence. Med šumno gnečo za mizo je zapazil Luka posebno slavnostno opravljenega zajca s svinčnikom za ušesom, pred seboj razgrnjeno kopo belih popisanih papirjev, nad

katerimi sklonjen je migotal z dolgimi ušesi in momljaj polglasno nekaj predse.

»Najbrže govornik in poleg tega pesnik prigodnik...« se je domislil Luka in ponosno dvignil glavo. »A ni se še dovolj pripravil za govor... zanikarnost... Seveda — napraviti govor baronu, za to se je treba dostojno pripraviti.«

V veseli zamišljenosti, kakšna čast ga bo kmalu doletela, ko se bo govornik dvignil in postavil na mizo, zategovaje gobček v resne in dostojanstvene gube ter začel govoriti morda tako-le: »Slavna zajčja gospoda! Da bi primerno proslavili to pojedino, na katero smo povabili tudi gospoda barona Luko, naj predvsem omenim, kakšnih neštevilnih zaslug si je pridobil gospod baron Luka v zanimanju za nas zajce! Naj tudi omenim —« itd. — v takem predhodnem veselju je krenil Luka proti koncu dvorane in iznenada trčil na Frletovega Želka, ki je ravno tedaj stopil v dvorano, sedel za mizo in se lotil prve najlepše medene potice.

»Želko, ali že veš?« — je skočil za njim Luka, ves žareč od veselja, da se je sešel s sošolcem, ki mu bo lahko razkril svojo mlado srečo.

»Kaj? Kaj stokaš?«

»Baron sem postal, Želko, baron...«

Želko pa se ni zmenil za njegove besede in je deval mirno kos za kosom načete potice v usta.

»Ne verjameš, Želko? V resnici sem baron. Če ne verjameš — tukaj... črno na belem...«

A Želko je gledal le v potico in si prigrizoval zraven klobaso.

»Želko, kaj ti je? Ali se ne veseliš z menoj?... Tukaj, poglej vabilni listek! Baron sem...«

Toda Želko se še ozreti ni hotel vanj. Jedel je brezbrizno dalje in cmakotal z jezikom; naposled si je natočil iz trebušnate steklenice v kozarec malinovca in pričel piti, da se mu je oznojilo čelo in so mu kapljale debele potne kaplje po licih navzdol.

»Želko, Želko! Ali mi ne privoščiš veselja? Si li postal morda že nevoščljiv, ker sem jaz baron?«

Takrat je bilo Želku zadosti. Izpraznil je še en kozarec, nato pa je planil pokonci in iztrgal Luki njegov listek iz rok.

»Napihnenost otročja — ti, pa baron?!« je kričal in mahal pred Luko z rokami po zraku. »Poslušaj: Ta vabilni listek sem napravil jaz, to sem napisal jaz! Ona stara zajka se je pošalila s teboj; na to pojedino grede se je oglasila pri tebi in se delala lačno. Pogostil si jo z mlekom, in to ji je tako ugajalo, da je takoj pohitela k meni in me

prosila, naj ti napravim kakšno veselje njej na ljubo... In tako si postal baron za nekaj časa... baron na papirju... in si bil povabljen na to pojedino, ki so jo priredili zajci meni na čast. Razumeš? Za nos smo te potegnili... hi-hil«

In raztrgal je listek v majhne koščke, ki so se porazgubili po tleh.

»Tako, Luka, tukaj imaš barona, pa ga išči po tleh! Zbogom!«

Luka je prepadel v obraz, noge so se mu zašibile, tla so se zazibala pod njim — hotel je nekaj reči, a Želka ni bilo že nikjer več, izginil je bil iz dvorane.

»Ojojmine, sramota!« — je zastokal Luka in se opotekal proti mizi.

Ozrl se je na mizo, in šele zdaj so se mu v vsej svoji vabljenosti zasmejali nasproti kolači, potice, pečenke, torte in polne steklenice malinovca. Namah je začutil Luka slast in lakoto do vseh teh raznovrstnih jedi in začudil se je, čemu da ni bil prisedel že prej in pričel jesti. Slast je postala tako velika, da ga je takoj minila žalost; pozabil je na baronstvo, na Želka, na sramoto in celo na zajce ter je sedel konci dvorane k mizi.

»Kaj zato, če nisem več baron, samo da je miza polna! O, koliko potic!« je vzkliknil in se srečen zasmejal. »Kaj takega nimamo doma še o Veliki noči ne.«

Vstal je in izbiral z očmi, stopaje vzdolž ob mizi. Potem je pričel potiskati največje in najlepše kupe kolačev, potic in klobas proti koncu mize; grabil je z obema rokama pomaranče, smokve in voljne, s sladkorjem nagosto potrosene bobes; tako si je nagrmadil kmalu velikansko kopico, pred katero je počenil na klop. Segel je z roko v kopico in izvlekel iz nje lepo povit kolač.

»Ta bo za mater!« je odločil in potisnil kolač na stran.

Nato je izvlekel iz kopice debelo klobaso.

»To bo za očeta!«

In postavil je klobaso kraj kolača.

Navlekel je iz kopice še rumenih pomaranč in mastnih štrukljev, smokev in bobov ter je zraven tega našteval:

»To bo za bratca Tončka, to za malo Minčico, to za hlapca Jožo, to za deklo Marjano.«

Navsezadnje si je izbral še zase rozinovo potico; prerezal jo je z nožem na dvoje, položil eno polovico na mizo, drugo polovico pa je nesel proti ustom.

»To bo lezlo po grlu navzdol!...« se mu je smejalo kar samo od sebe.

Odpri je usta in se že vnaprej veselil, kako bo zasekal zobe v belo, mehko sredico, pomešano nagosto z rozinami... oh, da... z rozinami, tistimi sladkimi, na katere je bil Luka kakor miš na slanino.

A pridržal si je potico še nekoliko pred očmi, jo ogledoval in se ji hudomušno smejal, kakor bi ji hotel reči: »Kmalu bo po tebi, ljuba moja!« Tako se igra mačka z ulovljeno miško, preden ji zavije vrat.

Lakota se je na ta način povečala, slast razdražila.

»Ham!« — je zinil naposled Luka, ko je imel dovolj tega igranja; sline so se mu zbirale okrog usten. Urno je dvignil potico proti odprtim ustom...

Tistikrat je močan pok zadonel preko dvorane. Kakor izrastel iz tal, je stal na drugem koncu mize Strmetov Nace, v rokah puško, iz katere se je valil gost sivkast dim. Stal je tamkaj Nace, širok, mračen, oči so se mu bliskale, repati brki so mu viseli kakor Kitajcu na vsaki strani ust navzdol. Grozničavo je odmeval puškin pok od stene do stene, iz cevi se je še vedno kadilo. Vsi zajci, kolikor jih je bilo, so od prvega do zadnjega bliskoma pobegnili, lampijončki nad mizo so se majali, luči so pogasile, strop se je podiral, dolga miza se je zibala; Luki, ki se je bil že dotaknil z zobmi bele, maslene sredice, pa je padla potica iz rok na tla.

»Ah!« je zavzdihnil Luka; iztegnil je roko, da bi pobral potico, preobrnil se je na klopi in se zbudil.

IV.

Na mizi se je že kadilo iz velike sklede, polne rumenih koruznih žgancev, zalitih z mlekom in dobro zabeljenih z dišečimi ocvirki. V sobo je počasi prihajala družina k zajtrku.

Luka je sedel na klopi in si mencial oči. Nerač je pozabil na lepe kolače in potice, toda — hočeš, nočeš! — se je moral sprijazniti z mislijo, da so bile vse to le samo sanje. Še enkrat je pogledal na tla — ne, tiste rozinove potice, ki mu je bila padla iz rok, ni bilo nikjer, pa naj je gledal in iskal, kolikor je hotel. Zato je urno prisedel za mizo poleg hlapca Jože in pričel zajemati iz sklede žgance; nevoljen, da so ga opeharile sanje za potice, je segel z žlico časih čez »mejo« in pobiral ocvirke tudi na Joževi strani, tako da se je ozrl Joža nekolikokrat jako debelo v dečka.

*

Težko pričakovani drugi teden je naposled napočil, in z njim je napočila tudi nova vesela doba za Luko. Frletov Želko se je bil odločil. Poleg enega rdečeokega rumenčka je prodal Luki še troje drugih

zajcev; »da ne boš jokal, Luka, zato sem tako ukrenil,« je rekel, preštel še enkrat denar in ga spravil v žep. Luka ga že ni več slišal; kupljene zajce v cekarju, šolske knjige pod pazduho, je tekel vriskaje po strmi rebri navzdol v dolino, da se je trkljalo kamenje za njim.

Ni preteklo mnogo časa, ko se je tudi Luka lahko ponašal, da ima svoj hlevček in svojo »živinico«. Zajčji rod se mu je kmalu tako namnožil, da je imel naš zajčjerejec zaradi tega že skrbi. Ko me je nekoč v prvih mesecih poklical k sebi, se je popraskal za ušesi kakor dobrodušen očanec. »Ti, veš kaj,« mi je pomežiknil z očmi — vse prav tako, kakor očanec; »zdi se mi, da bom moral hlevček razširiti; ko sem to kolibo skupaj zbijal, nisem pomislil, da se bo število štiri tako kmalu raztegnilo na štirideset.«

»Kaj, štirideset zajcev imaš že?«

»Štirideset! Ko si bil oni dan pri meni, sem ti jih naštel samo dvajsetpet. A zdaj sem že za petnajst naprej. Lep napredek, kajne!« —

Tiste dni me je povabil Luka tudi na koline svojih dveh najdebelejših zajcev, ki ju je bil zaklal. Ko sva sedela skupaj za mizo in obirala tolsta zajčja bedrca, sem imel priliko ne samo občudovati, ampak tudi uživati umetnost kuhinje Lukove matere, ki je bila »dolgo uhi zverini« prav čedno spekla.

Luka mi je natočil malinovca, dvignil kozarec in trčil z menoj.

»Na tvoje zdravje!« mi je napil z rdečimi lici, ki mu jih je radost prijetno zaoblila. »Kar se mi je zadnjič sanjalo, sem ti že povedal. A kje so zdaj sanje? Moj hlevček je — hvala Bogu — poln samih zajcev. Zato si bom še mnogokrat privoščil takole majhno pojedino in še mnogokrat, dragi moj prijateljček, bova obirala skupaj okusne zajčje kračice in jih zalivala z osvežujočim malinovcem.«

Materina skrb.

»Kje je Zdravko?« vpraša mati,	Pridna Zdenka kliče, gleda,
»Zdenka, ali nič ne veš?	a iskanje je zastonj,
Moraš nam ga poiskati,	Zdravka ni nikjer seveda...
preden zopet v šolo greš!»	»Mar bav-bav je prišel ponj?«

*Toda Zdravko nagajivi
je od doma odhitel,
da pri botri ljubeznivi
sladke bi bonbončke jell!*

Desanka.